

IZAR.5140.1.10.2017

Nr pisma: 5753

Olsztyn, 12.06.2019 r.

Nr rejestru zabytków: A- 4651

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art. 104 § 1 i § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks Postępowania Administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2018r. poz. 2096 ze zm.) oraz art. 91 ust. 4 pkt. 4, w związku z art. 8 ust.1 i art. 9 ust. 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2018r. poz. 2067 ze zm.), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu w związku z wnioskami złożonymi przez Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna z dnia 26.03.2017 r. (data wpływu: 27.03.2017 r.), Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddział w Olsztynie z dnia 24.03.2017 r. (data wpływu: 27.03.2017 r.) oraz Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków Oddział Warmińsko-Mazurski z dnia 26.03.2017 r. (data wpływu: 27.03.2017 r.)

WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
W OLSZTYNIE
orzeka:

wpisać do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego:

- 1) wiatę peronową na peronie nr 2,
- 2) wiatę peronową na peronie nr 3,
- 3) wiatę peronową na peronie nr 4,

zlokalizowane w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159).

Na załączniku graficznym nr 1 stanowiącym integralną część niniejszej decyzji linią koloru czerwonego zaznaczono lokalizację wpisanych do rejestru zabytków obiektów.

Zakres ochrony obejmuje: zadaszenie, słupy, balustrady, formę, materiał wykonania, rozwiązania konstrukcyjne, detal architektoniczny.

U z a s a d n i e n i e

Postępowanie w sprawie wpisu do rejestru zabytków kompleksu dworca głównego PKP i PKS wraz z przylegającym budynkiem biurowym i zadaszeniami wejściowymi oraz wiatami peronowymi 2, 3, 4 znajdującego się przy Placu Konstytucji 3 Maja w Olsztynie zostało wszczęte postanowieniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20.07.2017 r. sygn. DOZ-OAiK.650.634.2017[MW] w związku z wnioskami złożonymi przez: Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna, Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddział w Olsztynie oraz Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków Oddział Warmińsko-Mazurski. W dniu 02.02.2018r. Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał decyzję nr 48/2018, znak: IZAR.5140.1.10.2017.jk, w której orzeczono o:

1. wpisaniu do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego wiat peronowych zlokalizowanych w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na peronach nr 2, 3, 4, na działce ewidencyjnej nr 1/94 (obręb 159), przedstawionych na załączniku graficznym nr 1, stanowiącym integralną część niniejszej decyzji;
2. odmowie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego kompleksu dworca głównego PKP i PKS wraz z przylegającym budynkiem biurowym i zadaszeniami wejściowymi, położonego przy Placu Konstytucji 3 Maja w Olsztynie.

Na skutek odwołań wniesionych od ww. decyzji, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego decyzją z dnia 22.06.2018r., sygn. DOZ-OAiK.650.288.2018.ML, uchylił decyzję Warmińsko – Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie z dnia 2.02.2018r. i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Organ drugiej instancji zalecił: korektę załącznika graficznego nr 1 do zaskarżonej decyzji, poprzez przygotowanie go na podstawie mapy ewidencyjnej z oznaczeniem jej skali, numeru ewidencyjnego nieruchomości gruntowej oraz daty jej sporządzenia; jednoznaczne ustalenie przedmiotu prowadzonego postępowania; przeanalizowanie i ewentualne uzupełnienie zebranego materiału dowodowego w szczególności co do architektury zespołów dworcowych doby PRL; wyjaśnienie, czy zadaszenia wejściowe stanowią odrębną konstrukcję tworzącą zespół budowlany, czy też są częścią budynku dworcowego, a zatem elementem kompozycji jego elewacji oraz rozważenie kwestii indywidualnej ochrony wystroju wewnątrz przedmiotowych budynków. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy 18.01.2019r. Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator orzekł o:

1. Wpisaniu do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego: wiaty peronowej na peronie nr 2, wiaty peronowej na peronie nr 3, wiaty peronowej na peronie nr 4, zlokalizowanych w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159). Lokalizację wpisanych do rejestru zabytków obiektów zaznaczono na załączniku graficznym nr 1 stanowiącym integralną część decyzji. Zakresem ochrony objęto: zadaszenie, słupy, balustrady, formę, materiał wykonania, rozwiązania konstrukcyjne, detal architektoniczny.
2. Wpisaniu do rejestru zabytków ruchomych województwa warmińsko-mazurskiego elementów wystroju budynku dworca PKP i PKS, położonego w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja: mozaiki ściennej zlokalizowanej przy schodach na antresolę w części dworca PKS, mozaiki ściennej zlokalizowanej między kasami biletowymi w części dworca PKP, napisów przestrzennych, tj.: Dworzec Autobusowy i Dworzec Kolejowy, umieszczonych na dachu budynku dworcowego. Zakresem ochrony objęto: formę plastyczną, materiał i technologię wykonania, kompozycję.
3. Odmowie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego zespołu budynków wchodzących w skład kompleksu dworca głównego PKP i PKS położonego przy Placu Konstytucji 3 Maja w Olsztynie, składającego się z budynku dworcowego oraz budynku biurowego.
4. Odmowie wpisania do rejestru zabytków nieruchomych województwa warmińsko-mazurskiego: budynku dworcowego PKP i PKS, budynku biurowego, położonych przy Placu Konstytucji 3 Maja w Olsztynie.

Od ww. decyzji odwołania wniosły Stowarzyszenia uczestniczące w postępowaniu na prawach stron. Po ich rozpatrzeniu Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego decyzją z dnia 15.03.2019r. ponownie uchylił decyzję organu I instancji ze względu na nieprawidłową interpretację zaleceń Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wyrażonych w decyzji z 22.06.2018r. dotyczących zakresu postępowania administracyjnego, niewystarczające uzasadnienie decyzji w odniesieniu do wiat peronowych objętych ochroną prawną oraz pominięcie jednej ze stron postępowania, tj. Prezydenta Miasta Olsztyna, jako reprezentanta Skarbu Państwa. Organ odwoławczy zalecił ponadto wydanie odrębnych decyzji administracyjnych w przypadku podjęcia odmiennych rozstrzygnięć w odniesieniu do poszczególnych elementów postępowania oraz ponowną analizę zgromadzonych dowodów w świetle okoliczności podnoszonych w odwołaniach organizacji społecznych.

Stosując się do wytycznych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na wstępie należy wyjaśnić, że przedmiotem postępowania jest:

1. wpis do rejestru zabytków kompleksu dworca głównego PKP i PKS wraz z przylegającym budynkiem biurowym i zadaszeniami wejściowymi jako zespołu budowlanego oraz
2. wpis do rejestru zabytków wiat peronowych jako dzieł budownictwa.

Zgodnie z art. 104 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego decyzja może rozstrzygać sprawę co do jej istoty w całości lub w części. Tym samym jedna sprawa administracyjna może zostać rozpatrzona poprzez wydanie kilku decyzji częściowych. Decyduje o tym kryterium podzielności przedmiotu postępowania. Zgodnie ze stanowiskiem, jakie prezentuje w orzecznictwie Naczelny Sąd Administracyjny m.in. w wyroku z dnia 28 stycznia 2015r. sygn. akt I OSK 1976/13; w wyroku z dnia 24 października 2012r. sygn. akt I OSK 1769/11 i innych, przedmiot postępowania jest podzielny, jeśli możliwe jest rozstrzygnięcie kolejno co do istoty o jego elementach. W-M WKZ po przeanalizowaniu

przedmiotu postępowania określonego w postanowieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 20.07.2017r. sygn. DOZ-OAiK.650.634.2017[MW] ustalił, że przedmiot ten obejmuje w istocie dwa odrębne elementy wymienione powyżej. Ich odrębność wynika z charakteru i historii. Oznacza też konieczność oceny obu tych elementów pod kątem indywidualnie dobranych przesłanek.

Niniejsza decyzja rozstrzyga kwestię wpisu do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko-mazurskiego wiat peronowych zlokalizowanych w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na peronach nr 2, 3, 4, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159) jako dzieł budownictwa z początku XXw. Kompleks dworca głównego PKP i PKS wraz z przylegającym budynkiem biurowym i zadaszeniami wejściowymi będzie przedmiotem odrębnego rozstrzygnięcia przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ze względu na jego odrębną historię oraz charakter (historyczny zespół budowlany powstały w latach 70. XXw.).

W toku postępowania zgromadzono następujące materiały dowodowe:

1. Protokół i dokumentacja fotograficzna z oględzin przeprowadzonych z udziałem stron 18.10.2017r.
2. Protokół i dokumentacja fotograficzna z oględzin przeprowadzonych z udziałem stron 16.05.2019r.

Wykorzystano również informacje zawarte w artykule autorstwa Rafała Bętkowskiego „Kolej w Olsztynie. Kalendarium historyczne 1845-1914r.” w: Tartak nr 2, 2018r. oraz archiwalną fotografię datowaną na ok. 1914r. (<https://www.bildarchiv-ostpreussen.de>).

Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków, po analizie zebranego materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie, ustalił co następuje.

Wiaty peronowe składają się z dwuspadowego, drewnianego dachu z niewielkim spadkiem do wewnątrz, krytego papą, wspartego na stalowej nitowanej konstrukcji – słupach w kształcie litery T ze ściągami (zdwojonymi przy zejściach do przejścia podziemnego). Przy wejściu na perony do podpór zamontowane są kute balustrady zdobione motywem krzyżujących się wolutowo zwiniętych wstęg, zakończone obustronnie słupkami o żłobkowanym trzonie i dekoracyjnym, profilowanym zwieńczeniu. Wiaty są dobrze zachowane, z wyjątkiem braków pojedynczych słupków przy peronie 2 i 4.

Zgodnie z art. 3 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek to nieruchomość lub jej część, będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, której zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość artystyczną, historyczną bądź naukową. Do rejestru zabytków mogą być wpisane między innymi dzieła architektury lub budownictwa, wymienione w art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c ww. ustawy. Przedmiotowe wiaty peronowe niewątpliwie są dziełem człowieka, są związane z jego działalnością, stanowią świadectwo minionej epoki i można je zaklasyfikować jako dzieła budownictwa.

Wiaty peronowe posiadają przede wszystkim wartości historyczne i naukowe. Historia wiat jest nierozdzielnie związana z historią olsztyńskiego dworca, który został wybudowany w 1872 r. w ramach budowy linii kolejowej Wystruć-Toruń. Dokładna data powstania wiat nie jest znana. Wiadomo, że w 1902r. rozpoczęto budowę tuneli na perony, dwa z nich były gotowe w 1903r., a nad trzecim dopiero rozpoczynano prace, nie ma jednak dalszych informacji na temat zadaszeń. Na archiwalnym zdjęciu datowanym na ok. 1914r. wiaty są już widoczne, stąd można założyć, że powstały w pierwszym 10-leciu XXw. Dworzec został poważnie uszkodzony w 1945 r. i odbudowany w 1948 r. w znacznie zmienionej formie. Następnie podjęto decyzje o jego rozbiórce i budowie nowego obiektu. Tym samym, wiaty peronowe dokumentują historię pierwszego, XIX-wiecznego dworca w Olsztynie jako jego ostatnia pozostałość. Są świadectwem przełomowego momentu w historii miasta i jego rozwoju, jakim była budowa linii kolei wystrucko-toruńskiej. Ich wartość naukowa wynika z tego, że są źródłem historycznym do podjęcia badań nie tylko nad historią Olsztyna, jego rozwojem i przemianami gospodarczo-przestrzennymi, historią lokalnej społeczności, lecz również badań z zakresu historii budownictwa kolejowego, a także ówczesnych rozwiązań konstrukcyjnych i technologicznych. Wartości historyczne i naukowe dopełnione są walorami artystycznymi widocznymi w formie plastycznej i ornamentyce przęsł oraz słupków balustradowych. Na powyższe wartości dodatnio wpływa autentyczność przejawiający się w ciągłości ich funkcji, stopniu zachowania substancji zabytkowej i utrwalonej wykładzie, przedstawionym na archiwalnej fotografii. Wiaty przetrwały w niezmienionej formie do czasów dzisiejszych. Ze względu na posiadane wartości przejawiające się w szczególności w formie, materiale wykonania, konstrukcji, detalu

dekoracyjnym, zasługują na zachowanie.

Wyjaśnić należy, że niniejszą decyzją do rejestru zabytków wpisane są osobno trzy wiaty peronowe w zakresie wymienionym w rozstrzygnięciu, a nie składający się z nich zespół z uwzględnieniem obszaru lokalizacji i układu wzajemnych relacji. Wiaty są usytuowane na działce ewidencyjnej nr 1/96, powstałej z podziału działki nr 1/94, na podstawie decyzji Prezydenta Olsztyna z dnia 18.04.2018r., znak: GGN.I.6831.44.2017.B.

Według W-M WKZ w Olsztynie stan faktyczny został ustalony w sposób wyczerpujący, pozwalający na podjęcie decyzji w sprawie wpisania wiat peronowych zlokalizowanych w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na peronach nr 2, 3, 4, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159) do rejestru zabytków. Zebrane w sprawie dowody, przywołane w decyzji, potwierdzają, że obiekty będące przedmiotem wpisu posiadają wartości: historyczną i naukową, w stopniu wskazującym na wystąpienie interesu społecznego w zachowaniu ich tożsamości, co rodzi konieczność objęcia ich wzmocnioną ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków. Są cennym elementem historii miejscowości oraz historii lokalnej społeczności, której spuścizna składa się na dziedzictwo kulturowe obecnych mieszkańców regionu.

W-M WKZ w Olsztynie przez interes społeczny rozumie nie tylko interes właścicieli zabytkowych obiektów, ale także interes państwa i obywateli jako zbiorowości w zapewnieniu ochrony zabytkom wymienionemu w rozstrzygnięciu.

Biorąc powyższe pod uwagę uznano za celowe wpisanie do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko – mazurskiego wiat peronowych zlokalizowanych w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na peronach nr 2, 3, 4, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159). Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 u.o.z., ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, m.in. takie zabytki nieruchome jak: dzieła architektury i budownictwa. Wiaty peronowe zlokalizowane w Olsztynie przy Placu Konstytucji 3 Maja, za budynkiem dworca PKP, na peronach nr 2, 3, 4, na działce ewidencyjnej nr 1/96 (obręb 159), stanowią taki zabytek i powinny być, ze względu na posiadaną wartość historyczną i naukową, chronione w sposób określony w art. 7 pkt 1 cytowanej ustawy, tj. poprzez wpisanie do rejestru zabytków.

Zgodnie z art. 89 ust. 2 u.o.z., organem ochrony zabytków na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest Wojewoda Warmińsko-Mazurski, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Do jego zadań należy m.in. prowadzenie rejestru zabytków (art. 8 u.o.z.) i wydawanie decyzji administracyjnych o wpisie zabytku do rejestru zabytków (art. 9 u.o.z.). Wobec powyższego należało orzec jak w rozstrzygnięciu.

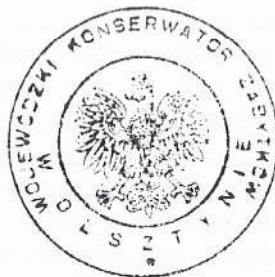
Pouczenie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom na podstawie art. 127 Kpa odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu zgodnie z art. 129 § 2 Kpa w terminie 14 dni od dnia doręczenia przedmiotowej decyzji.

Zgodnie z art. 127a §1 i 2 Kpa w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Załączniki:

Załącznik graficzny nr 1.



WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
Dariusz Barton

Otrzymują:

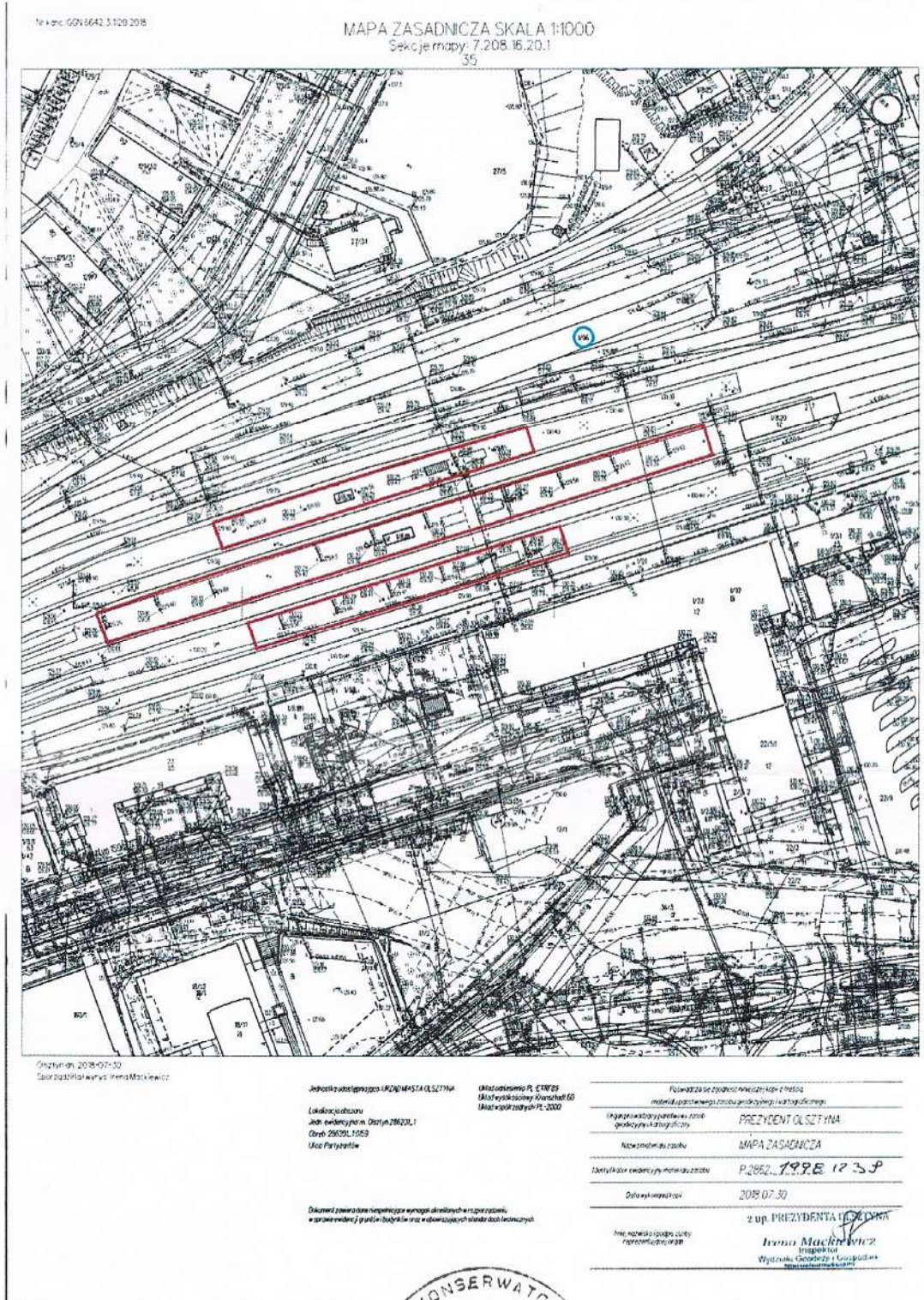
1. Skarb Państwa – reprezentowany przez Prezydenta Olsztyna, Plac Jana Pawła II 1, 10-101 Olsztyn
2. Radca prawny Radosław Dudek, Biuro Prawne PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., ul. Targowa 74, 03-734 Warszawa
3. Polskie Koleje Państwowe S.A., Al. Jerozolimskie 142A, 02-305 Warszawa
4. Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna, ul. Jagiellońska 55D/11, 10-283 Olsztyn
5. Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków Oddział Warmińsko-Mazurski, ul. Zamkowa 2, 10-074 Olsztyn
6. Stowarzyszenie Architektów Polskich Oddziału w Olsztynie, ul. Kołłątaja 14, 10-034 Olsztyn

Do wiadomości:

1. Urząd Miasta Olsztyna, Pl. Jana Pawła II 1, 10-101 Olsztyn
2. Sąd Rejonowy w Olsztynie, VI Wydział Ksiąg Wieczystych, ul. Erwina Kruka 44, 10-543 Olsztyn
3. Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
4. PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Gdańsku, ul. Dyrekcyjna 2/4, 80-958 Gdańsk
5. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., Zakład Linii Kolejowych w Olsztynie, ul. Lubelska 5, 10-404 Olsztyn

aa

Załącznik graficzny nr 1 do decyzji W-M WKZ z dnia 12.06.2019r., znak: IZAR.5140.1.10.2017



WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
Dariusz Barton

Na powyższej mapie stanowiącej integralną część decyzji z dnia 12.06.2019r., znak: IZAR.5140.1.10.2017, linią czerwoną zaznaczono wpisane do rejestru zabytków wiaty peronowe: 1 – wiata na peronie nr 2, 2 – wiata na peronie nr 3, 3 – wiata na peronie nr 4. Kolorem niebieskim zaznaczono numer nieruchomości na której usytuowane są wiaty.